

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

İnna lillahi və inna ileyhi raciun

səh. 169.

“Tverskoy”: Bakıda, İçəri şəhərdə indiki Mirzə Mənsur küçəsi.

Azərbaycan

Məclisi-Məbusanında

səh. 176. “Bu firqələr camaat üçün nə yapmışlardır?": bu cümlədən sonra bir neçə söz silinmişdir, oxunmur.

səh. 177. “Əgər firqələr o köylərə, xalq içinə getmiş oralarda çalışmış və xalqa anlatmış olsaydılar yaqin ki, xalq quldurları, qatilləri gəlib hökumət qulluqçusu olmağa qoymazdı.”: qəzetdə “oralarda” yerinə “ordular”; “xalqa” yerinə “xalqı” getmişdir.

“əliksir”: sehrli xassələrə malik olduğuna inanılan məhlul, iksir.

“kün fəyəkün”: “Quran”ın müxtəlif ayələrində işlədilən ifadə: “[Allah] Ol [deyər] və [istədiyi şey dərhal] olar”.

“...o dərəcə kamalda deyilsə...”: güman ki, “o dərəcə kamil də deyilsə” olmalı idi.

səh. 178. “...xarici məmləkətlərə satmalıdı.”: qəzetdə “xarici” yerinə “daxili” getmişdir.

Qəzetələrdən

səh. 179. “...Mərkəzi hökumət nümayəndələrinin...”: Birinci Dünya müharibəsinin tərəflərindən biri olan İttifaq Dövlətlərinin (Almaniya, Avstriya-Macaristan, Osmanlı İmperiyası, Bolqarıstan) nümayəndələri nəzərdə tutulur.

“Babi-ali” (hərfən “uca qapı”): Osmanlı dövlətində Sədrəzəmin (Baş nazirin) sarayına verilən ad; beynəlxalq münasibətlərdə “Osmanlı hökuməti” mənasında işlədilirdi.

Nəzarətlərdə

səh. 180. “...Mirbağirov cənablarını oraya göndərmişdir.”: Mirabbas Mirbağırzadə nəzərdə tutulur.

Bakı xəbərləri

səh. 182. “dər xanə kəs əst, yek hərf bəs əst”: (farsca) “evdə kim var, bir söz bəsdir”.

Verxni-Priyutski: Bakıda, indiki Şamil Əzizbəyov küçəsi.

Teatro və musiqi

səh. 183. “Ağaməhəmməd şah Qacar”: Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin dram əsəri nəzərdə tutulur.

Cümə axşamı, 13 fevral 1919-cu il, nömrə 113

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci səneyi-dəvamiyyəsi. Pəncşənbə, 12 cəmədiyələvvəl sənə 1337. 13 şubat sənə 1919.

Türk və islamığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Təx nüsxəsi 80 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 18 rublə, 2 aylığı 32 rublə, 3 aylığı 45 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 20 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublədir. Elan fiatı: sətri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACIUN

Abbas bəy Vəlibəyov özünün mehriban və istəkli olan qardaşı **İmamqulu bəy Vəlibəyovun** Bərdədə vəfat etdiyini öz dost və qövm-əqrəbalarına kamali-hüzn və ələmlə xəbər verir.

Mərhumun pəsməzarı [yas mərasimi] özünün Nijni Təzəpir küçəsində vəqə 74 nömrəli evindədir.

BAŞLANIR!

Erməni quldurlarının, istər Andranik olsun, istər onu göndərən olsun, hərəkəti-şeytaniyyəindən dolayı Qarabağ üzərində əmələ gəlmiş olan şəraiti-fövqəladə nəticəsi olaraq Zəngəzur, Şuşa, Cavanşir və Cəbrayıl uyezdlərindən ibarət olan Qarabağı xüsusi bir general-qubernatorluq halına salıb, bu ağır məmuriyyəti Xosrov bəy Sultanov cənablarına tapşırırdıq. Bizim bu əməlimiz – ki daxili işlərimizə aid bir əmrdir [işdir] və heç bir kəsə dəxl və təsərrüfü [aidiyyəyi] yoxdur – Ararat Hökumətini deyindirdi. Ararat Hökuməti həmişəki adəti üzrə haqsız olaraq deyindi. Lakin hökumətimizdən haqq

və sabit bir cavabi-şafi [kafi cavab] alıb hələlik rəsmən kəriməyə məcbur oldu.

Fəqət Ararat Hökuməti ağzını yumdusa da, əvəzində qeyri-rəsmi ağzını açdı. O ağız, paytaxtımızda çıxan və üzərimizə bilaməhabə və biduni-həya [çəkinmədən və həyasızca] söyüşlər göndərmək cürətində bulunan daşnakların “Vper-yod” adlı qəzetə adlandırdıqları küçə və rəqələri.

Bu qəzetə, Qarabağa general-qubernator təyinindən bəhslə “Başı” (İbtida) sərlövhəli bir məqalə yazıb ortaya fitnə və şeytənət [şeytanlıq] yumağı atıb, Qarabağ ermənilərini bu sözlə Azərbaycana qarşı iğtişaşa dəvət edir:

“Qarabağda Azərbaycan general-qubernatorunun peyda olması, yerli əhəlinin hissiyyəti-xüsumət-pərvəranəsini mövcib olmaya bilməz [düşməncilik duyğularını əmələ gətirməyə bilməz].”

“Müxtəsər, yerli əhəli tərəfindən tanınmaq istənilməyən bu yeni hökumət, Qarabağ ermənilərinin ona qarşı müsəlləh [silahlı] üsyanı üçün asan bir fitnə olacaqdır.”

“Azərbaycan Hökumətinin böylə imperializm məqsədinin nəticəsi, ancaq qan tökülməsinə və mümkündür ki, Qarabağ

ermənilərinin hürriyyət yolundakı mübarizəsinə kömək etmək istəyən Erməni Hökuməti ilə Azərbaycan Hökuməti arasında müharibə müsadimələrinə münəcərlər [toqquşmaları ilə nəticələnlər].”

Bu sözlərdən aşkardır ki, daşnaklar, qəzetələri vasitəsilə Qarabağ ermənilərini Azərbaycana qarşı müsəlləh üsyana təşviq və təhrik edirlər. Və deyirlər ki, qorxmayın, siz üsyan başladıqdan sonra Erməni Hökuməti bəhanə tapıb sizə köməyə gələr.

Bu üsyanın müsəlləh olacağına da qəzetə əmindir, çünki Qarabağ ermənilərinin daşnaklar tərəfindən mükəmməl surətdə silahlanmalarını gözəlcə bilirlər. Bəli, bunu biz də bilirik və burasını da yaxşıca bilir ki, madam ki, erməni milləti içində daşnak partiyası mövcuddur, nəinki Qarabağda, bəlkə ümum Qafqazda müsəlləh iğtişaş davam edəcəkdir. Millətinin gözlərini, daşnakların siyasətini görməmək dərəcədə örtmüş olan bu partiya, erməni millətini tamam və kəmal məhv və nabud [yox] etdirməyincə şeytənətindən əl çəkməyəcəkdir.

Bizim öz yerlərimizə sahib olmaq əməlimizi daşnaklar “imperializm məqsədi” deyər adlandırırlar. Çünki Pənah xanın, İbrahim xanın, Mehdiqulu xanın yerləri ermənilərin yeri imiş! Və o qədər mübahisəli imiş ki, onun həllini Paris Konfransından gözləmək lazım gəlirmiş!

Lakin Qarabağ məsələsinin həllini Paris Sülh Konfransından gözləmək icab etdiyini, safdərünlər [sədələvhlər] nəzərində “sülhcuyana” [sülhpərvər] görünmək qəsdilə ortaya atan daşnaklar bizi inandıra bilməzlər ki, o konfransın hökmünə tabe olub da bir kərəlik kiriyəcəkdirlər.

Azərbaycanı Azərbaycan türklərinə tapşırılmış və erməni quldurlarını Azərbaycan torpağı olan Qarabağdan qovdurmuş olan general Tomson və Milnlərin sözlərinə qulaq asmaq və nəzəri-etinəyaya almaq istəməyən daşnaklar, əminlik ki, Paris Konfransının da haqq və doğru olacağını ümid etdiyimiz hökm və qərar-dadlarını pəsənd etməyib [bəyənməyib] bizləri, ümumi Qafqazı və bəlkə bütün dünyanı müsəlləh üsyanlarla daim təciz [narəhat] etmək qəsdində olacaqdırlar. Özgənin iki gözünü çıxartmaq üçün özünün bir gözünü qurban etmək siyasəti yolunu tutmuş olan daşnaklardan, nəticəsi hər vaxt erməni millətini fəlakətdən fəlakətə salan “müsəlləh üsyan”lardan başqa özgə bir qabiliyyət gözləmək üçün cahil və qafil olmaq lazım gəlir.

Pəs, başlanırlar!

Daşnaklar Qarabağ ermənilərini bizə qarşı üsyana dəvət edirlər. Bu üsyanın açıq-açığına qəzetə vasitəsilə elanı daşnakların bihəyalığı sübut edən aşkar dəlillərdən birisidir. Paytaxtımızda bizimlə diz-dizə oturan daşnakların bihəyalığı bu dərəcə olduğu halda, özgə yerlərdə və öz yerlərində oturanlarınki nə dərəcədə olacağını təsəvvürə gətirmək olar...

Gözlərimizi dörd açmalıyıq. Ermənilərə etibar yoxdur, çünki “millət xadimi” olan daşnaklar, bu milləti etibarsız bir dərəcəyə çatdırdılar. “Müsəlləh üsyanlar” törətmək və müharibəyə səbəb olmaq üçün bunlar aşkara və gizlin işlər görüb bizi qafil edə bilirlər. Bu qəflətin nəticəsində başımıza bələlər gələ bilər. Müsəlləh üsyanlar çıxartmaq işində çoxdan bəri təcrübə hasil etməklə “ustad” olmuş daşnakların hər bir əməlinə şüb-

hə ilə baxıb, zəif yerlərimizi qüvvətləndirmək, ümum bədənimizi xainanə zərbələrə qarşı zirehpüş etmək [zirehlə örtmək] işində möhkəm durmalıyıq.

Lənət başlayana gəlsin!

Hacıbəyli Üzeyir

AZƏRBAYCAN MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA

10-uncu iclas

(Keçən nömrədən mabəd)

Hacı Kərim Sanıyev - Sorğunun bir qismi neft bərəsində idi. Ticarət naziri buna cavab verərkən nerəyə, nə qədər neft getmiş və gedəcək olduğunu deməli idi. Fəqət bunun əvəzində kimdən rəhn [girov] aldıqları və kimə icazə verdiklərini deməklə izahatını bitirdi. Halbuki, hökumət bina olunandan və türklər dövründə və ondan sonra ta bu vaxtadək neftin nerəyə getdiyini bilmək lazımdır. Onu bilməlisiniz ki, Bakı nefti tamamilə gedir Qazaxa. Qazax, Azərbaycanın qapısı, daha doğrusu birjası olmuşdur. Bütün dəmiryolları düşmüşdür möhtəkirlərin əllərinə, hər kəsin mayası çoxdur, yaxud qövm-əqrəbələrindən iş başında duranı var, istəyi qədər neft alış-verişi edə bilər. Bu surətlə çox pulsuzlar, cibində altı şahısı olmayanlar şimdiki milyonçu olmuşlar, milyonluq mülklər almışlar. İstasyonlardan [stansiyalardan] məlumat toplasanız görürsünüz ki, Qazaxdan bəriki istasyonlar[d]a camaat ehtiyacı üçün lazım olan neft tapılmır, çünki oralara neft get-

mir, ya pək az gedir. Bəzən icazənamə Tavus [Tovuz] mövqifinə [stansiyasına] alınır, lakin neft yenə Ağstafaya gedir, çünki İrəvana Ağstafa tərifi [yolu] ilə göndərilir. Bizdə olan məlumata görə, dekabrın 15-dək Ağstafaya 62 vaqon neft aparılmışdır. Hətta mən özüm oradan keçərkən 21 vaqon hazır durduğunu gördüm. Bunun həpsi Qazax qəzasından Dilicana keçmişdir.

Gürcüstan hüduduna gedən neftin hesabı var. Əgər Nəzarət [Nazirlik] arzu etsə, müfəssəl [təfəssilatlı] hesab ala bilər. O vaxt məlum olar ki, məmurlarımız möhtəkirlərlə əlbir olub nə qədər yolsuzluqlar yapırırlar. Hətta hər kəs məmur ilə şərik olmasa, neft keçirə bilməz. Yoldaşımız [Ağamalıoğlu] Səməd ağanı həyəcana gətirən həmin bu əhvalatdır. Bunu sübut edəcək dəlillərimiz dəxi var. Səməd ağanın işarə etdiyi tacirin əhvalatını mən müfəssəl söyləyim: Həmin tacir əvvəlcə burada polismeyster olan Muradovun dəlaləti ilə Ermənistana aparmaq üçün 4 vaqon neftə icazə alır. Yolda neftin bir vaqonu qeyb olur. Neft sərhəddə 70, Karvansarada 200, İrəvanda 600 manat qərarı ilə baha qiymətə satılaraq cənab polismeysterin payına yarım milyon manat mənfəət düşür. Fəqət bu mənfəətdən həmin qeyb olan vaqonun zərərinin 48 200 manatını çıxmaq istəyir. Muradov buna razı olmayaraq hər işin, həmçinin əxzi-əsgər [əsgərliyə çağırış] məsələsinin bunların əlində olduğundan taciri hədələməyə başlayır. Tacir qorxudan Tiflisə qaçır.

Mən Tiflisdə ikən ərizə verməsini təklif etdi[m]. Tacir cavabımda söylədi ki, hər kəsə ərizə versəm axırda yenə Murado-

va göndəriləcəkdir. Ona görə bir fayda olmayacaqdır.

Digər bir dəfə Muradov xəstə ikən öz təhti-idarəsində [idarəsi altında] olan strajniklər əli ilə bir vaqon nefti 11 arabaya yığaraq Tiflisə göndərir. Müavini həman arabaları tutub qaytarır. Bunun üstündə naçalniklə müavini arasında soyuqluq düşür. Amma nəticədə müavin müqəssir tutularaq qulluqdan çıxarılır, amma Muradov öz yerində qalır. Camaat öylə tənqə gəlmişdir ki, bundan sonra gecələr yolu kəsib aparılan nefti tutacaqdır, çünki neft gecələr daşınır.

Bir dəfə də 57 dəvə yükü neft aparılarkən əsgərlərimiz tərəfindən tutulmuşdur. Digər bir dəfə yenə əsgərlər neft arabası tuturlar. Strajniklər neftin pristava məxsus olduğunu bildirirlər. Əsgərlər qulaq asmayıb nefti qaytarmaq istəyirlər. Pristava xəbər verilir. Özü gəlib əsgərlərə 1800 manat verərək nefti keçirir.

Gecələr neft daşınan yolun ağzındakı kəndin yüzbaşısı xəbər verir ki, oradan gizli neft aparırlar. Əmr olunur, tutsun. Bir dəfə tutur. Məlum olur ki, pristavın əmisi oğlunun. Pristav deyir, bu dəfə burax, sonra tut. Digər dəfə tutur. Muradovun strajniki olur. Xülasə böylə-böylə. Şu surətlə möhtəkirlərin həpsi Daxiliyyə və Ədliyyə Nəzarəti qulluğunda olan adamlardır ki, Ermənistanda, Gürcüstanda milyonlar qazanıb ev alır, mülk tikdirirlər. Türklər zamanında nökerçiliklə dolananlar, şimdiki dövlətli, milyonçu olmuşlardır. Qəribədir ki, əski və hazırkı hökumət dövəründə bu işləri görənlər yenə öz yerlərində dururlar. Hökumət bu beş həftədə bu işlərin qabağını almamışdır. Halbuki yenə bir qədər iş görmək mümkün idi.

Ərzaq işinə gəldikdə, Daxiliyyə naziri gərək deməyəydi türklər ərzağı atıb gətdilər və üşrdən xəbərimiz yoxdur. Əvvəla, türklər atıb gətməmişlərdir və gedərəkən ərzağı bizim məmurlarımıza tapşırılmışlardır. Satan da, dağıdan da öz məmurlarımızdır.

Nazir bizə deməliydi ki, filan yerdə filan qədər, filan yerdə filan qədər buğda var, qorxmayın, itməyib, xəbərimiz var. Bir də Ərzaq Nəzarəti Gəncə ərzaq vəkilinə milyon yarım pul buraxmışdır ki, Azərbaycan əsgərlərinə heyvan alsın. Heyvan alınmış, amma pul ilə deyil, zorla qəzadan yığılmışdır. Sənədlərlə isbat edəriz ki, pul verməmişlərdir.

Bez məsələsinə gəldikdə, Nəzarət həsab verərək deyir filankəsə filan qədər, filan yerə filan qədər vermişik, fəqət, bunlar camaata vüsul olmayır [çatmır]. Məsələn, bizim tərəfə göndərilən bez xalqa çatmayıb, yavaşca Tiflisə keçir. Ağstafada bir nəfər 5 min arşın bez satırdı. (17, 18, 20 rubləyə satılırdı.) Yanaşdım, haradan aldığı soruşdum. Dedi 11 min arşındır, satıram. Bilməlisiniz ki, ətrafda fütqərə 17-20 rubləyə bez ala bilməyib önləri əksərən öz libasında dəfn edirlər. Bu hallar həman davam edəcəkmiz? Bu işə diqqət edilməzsə axırı fəna olar.

Bir də Məhəmməd Əmin türklərin gəlməsindən bəhslə dedi onları “Müsəvat” gətirdi. Doğrudur, sağ olsunlar, əgər onlar 60 min qoşunumuz var...

(Məlik-Yeqanov: Biz demədik, deyənlər utansınlar!

Abbasqulu [Kazımzadə]: Biz dedik gəlib burada düzəldəcəyiz!)

Əgər o vaxt türklər gəlib bizi xilas etdilər, şimdiki yenə ətrafımızı qara bulud-

lar alır. Bu dəfə kim xilas edəcəkdir? Qafqaziyadakı cümhuriyyətlərin həpsinin ordusu var, yaxşı da saxlanır. Amma biz hamıdan zəngin olduğumuz halda əsgərlərimiz necə saxlanır? Hətta bir çoxu çörəyi öz evində yeyir. Bəs necə oldu pullar, kimin cibinə girir ki, əsgərlərimizə çatmır? Bunu bilmək, düzəltmək hökumətin borcudur. Döşünə döyən firqə çıxıb əsgərlərimizin bu halını da müdafiə etsin, biz də gərək həqiqətən o firqə çalışmış. Burada dedilər ki, neftdən başlayaraq qaradavoy və fəhlə məsələsində durdular.

(Şəfi bəy: Fəhlə sözü olmadı.

Məhəmməd Əmin: Demoqoji üçün lazım idi ki, desin.

Sədr: Mən təsdiq edirəm ki, fəhlə sözü olmadı.)

Bir də dedilər ki, məmləkətdə doğru adam yoxdur. Hərgah buna inansa, gərək indidən dağılıb gedək. Əgər doğru adam yox isə, yəqin onu deyən natiqin öz dairəsində yoxdur. Sair dairələrdə isə düz adam çox tapılar.

Bununla bərabər ümidvar oluruq ki, yeni hökumət bu nöqsanları rəf edər [aradan qaldırar]. Bir az da gözləyirik. Əgər bir şey çıxmasa onda biz danışıqarız.

Yenə var

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

8 şubat 1919-cu sənə

* Maliyyə nazirinin mövcud gildilərin [gildiyaların] qiymətini iki dəfə artırmaq

barəsindəki məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Maliyyə nazirinin məruzəsini təsvib etməklə [bəyənməklə] tapşırılsın ki, Məclisi-Məbusana idxal etmək üçün bir qanun layihəsi hazırlansın.

* Maliyyə nazirinin gömrük təşkilatı haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Məruzə təsvib edilsin və Nəzarətə tapşırılsın ki, Məclisi-Məbusana idxal edilmək üçün bir qanun layihəsi hazırlansın.

* Türük və Məabir [Nəqliyyat və Rəhbərlik] naziri həzrətlərinin Azərbaycan dəmiryollarında tarifəni artırmaq barəsindəki məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Türük və Məabir naziri həzrətlərinin məruzəsi təsvib edilsin və tapşırılsın ki, böylə qanun layihəsi təsdiqdən ötrü Məclisi-Məbusana idxal edilsin.

Məsai Nəzarətində

Məsai Nəzarəti [Əmək Nazirliyi] Bakı telefon xətti cəmiyyəti “Bierinq” və Baş Fabriçni müfəttişə bir böylə məktub göndərmişdir:

Şubatın 11-ində başlanmış telefon xətti təttilini bərtərəf etmək [aradan qaldırmaq] üçün xidmətçilər tərəfindən təqdim edilmiş olan məvacib rəqəmlərini üç ayadək qəbul etməlisiniz. Hərgah üç ayadək ərzaq və mühimmat qiyməti artırılıb-əksilməzsə o qədər qalacaqdır.

Xidmətçiləri qəbul və əzl etmək [işdən çıxarmaq] məsələsi Məsai Nəzarətinin 26 kanuni-sanidəki [yanvardakı] əmrincə olmalıdır.

ERMƏNİSTAN HÖKUMƏTİNƏ NOTA

Azərbaycan Cümhuriyyəti Xariciyyə naziri Ermənistan Hökumətinə bu məzmununda bir nota göndərmişdir:

İrəvan - Ermənistan Cümhuriyyəti Xariciyyə nazirinə.

Son günlərdə Azərbaycan Hökumətinin aldığı məlumatından anlaşılır ki, erməni dəstələri başda afiserlər olmaq üzrə Göyçə gölü yanında Azərbaycan torpağına keçərək bu yaxınlarda Qızılvang, Subatan, Zağalı, Şahab və sair kəndləri dağıtmışlardır. Məzkur [adı çəkilən] kəndlərin kişilərinin bir hissəsi qətl edilib, bir hissəsi isə qaçmaqla qurtarmışdır. Bir çox arvadlara təcavüz edilmişdir. Həman məlumat bu sözlərlə qurtarır ki, onu da olduğu kimi təfəsilən bildirirəm:

Şahab kəndi sakinlərindən bir arvad bir çox təcavüzlərə məruz qaldıqdan sonra xəbər vermişdir ki, Şahab kəndində bütün kişilər qətl edilib, uşaqları isə təndirə salıb yandırmışlardır. Sonra kənddən 8 arvad çıxarıb onların namusuna təcavüz etdikdən sonra buraxmışlardır.

Göyçədə vəqə olan bu dəhşətlər barəsində müxtəlif yerlərdən gələn xəbərlər yek-digərinə müvafiqət edir [bir-birini təsdiqləyir]. Ona görə bu işlərin vəqə olduğuna heç şübhə yeri qalmayı. Azərbaycan torpağında müntəzəmən erməni qitəti [hərbi hissələri] tərəfindən bu cür hərəkətlərin icrası və dincliklə yaşayan müsəlman başına bu qədər fəlakətlərin gəldiyi bizim hökuməti müşkül və çıxılmaz bir hala salır. Millətin artıq səbr kassası dolmuş. Bizim camaat hökumət ünvanına kinayələr atıb deyirlər ki, bu cür

vəhşətlərin, zülmələrin qarşısına çıxmağa hökumətdə güc yoxdur və hökumət yalnız protesto teleqrafları ilə iktifa edir [kifayətlənir]. Hökumətimiz ehtiyat edir ki, öylə bir zaman yetişər ki, ehtirasat ilə əsaslanmış və gün-gündən kəsbi-şiddət etməkdə [şiddətlənməkdə] olan xalq həyəcanının qabağını ala bilməz və bu həyəcan fitnəkarlıqla alovlandırılaraq qabağına gələn hər şeyi məhv edər. Hərgah Ermənistan Hökuməti qeyri-məsul şəxslər tərəfindən deyil, məsul erməni qoşunları tərəfindən müsəlmanlara rəva görünən bu qədər zülmələrin qabağını almaq üçün tədbirlər ittixat etməzsə [tədbirlər görməzsə] və Azərbaycan hüququna vurulan bu zərbələrin önü alınmazsa və bu işləri görən müqəssirləri cəzasına çatdırmazsa, o zaman bizim hökumətimiz məcbur olacaqdır ki, bu işdən çıxacaq məsuliyyəti öhdəsindən atsın. Bu notanın surəti eyni zamanda Qafqaziyadakı Müttəfiqlər Komandanlığına verilmişdir.

*Xariciyyə naziri əvəzinə:
Adil xan Ziyadxanov*

SÜLH ƏTRAFINDA

(Royter acentəliyindən)

* Paris mətbuatı konfransda veriləcək səs məsələsini və böyük dövlətlərlə xırda dövlətlərin bərabər səsə malik olmasına dair verilən protestonu müzakirə edərək deyir ki, bu cür konfranslarda məsələlər səs verməklə həll ediləmməz. Konfrans camaat parlamanı deyil, kabinələr parlamanıdır və bu kabinələr par-

lamanı kabinələr üsulunu təqib edəcəkdir. Kabinələrdə məsələlər səsle deyil, liderlər tərəfindən həll edilir. Sülh Konfransı beş böyük dövlət nümayəndələri tərəfindən aparılıb, konfransın hər bir əməlinə kontrolluq etməlidirlər və onlar bütün cahan qarşısında məsuldurlar. Böyük dövlətlər ümum mənafələri müdafiə edərək bu cür məsələlərin səsle həllini qeyri-mümkün hesab edir. Burası mümkün deyil. Zira İngiltərə çoxdan bəri bəslədiyi amalı, yəni dənizlərin açıq olmasını konfransa təklif etmişdir. Təbiidir ki, konfrans nümayəndələrinin əksəri bu məsələyə zidd olması ilə İngiltərə bu amalı məhv edə bilməyəcəkdir. Hakəza [habelə] İtaliya ilə Fransa Elzas-Loren və Trentino məsələlərinin səsle həll edilməsinə razı olmazlar. Ona görə də hər bir məsələnin həllində beş böyük dövlətin razılığı lazımdır. Beş böyük dövlətin nümayəndələri bütün cəhəzlərdə [iclaslarda] iştirak etdikləri zamanda ikinci dərəcə dövlətlərin nümayəndələri, məsələn İngiltərənin Hindistan və sair müstəmləkələri nümayəndələri məclisdə ancaq o zaman iştirak edəcəklərdir ki, onlar dəvət olunalar. Deməli, hər kəsi maraqlandıran dənizlərin azad edilməsi məsələsi müzakirə edilərkən bütün nümayəndələr, o cümlədən İngiltərənin müstəmləkə nümayəndələri də iştirak edəcəklərdir.

Klemansonun bəyanatı

“Havas” agentəliyi xəbər verir ki, Klemanso Fransa Məclisi-Məbusanına məruzə verdiyi zaman demişdir ki, konfrans rəyində ixtilaf təbiidir. Hərgah ixtilaf olmasaydı o cür şuranın dəvətinə də məhəl [ehtiyac] qalmazdı. Klemanso əlavə eylə-

miş ki, hərçənd Sülh Konfransında olan mübahisənin elan edilməsinə əsasən razı isə də, fəqət bir maddə gərək gizli ola. O da budur ki, bir hökumətin konfransa etdiyi bir təklifə sair bir dövlət rəisi razı olmaya. Cəmiyyəti-Əqvam [Millətlər Cəmiyyəti] məsələsinə keçərək Klemanso deyir ki, hərgah konfransda Cəmiyyəti-Əqvam məsələsinin bir həqiqət olaraq meydana çıxmasına hamı alışırsa, o zaman Cəmiyyəti-Əqvam məsələsi bir xam xəyaldan ibarət olub qalacaqdır. Fransanın məqsədlərindən birisi də budur ki, mədəni millətlər arasında tam etilaf [uzlaşma] əmələ gəlib, istiqbalda [gələcəkdə] hər bə təxribatı önü alınsın.

* Dünən Parisdə Romaniyanın ərazi barəsindəki tələbatını müzakirə edəcək komissiyanın birinci iclası vəqə olmuşdur. Məclisin sədrliyinə Tirdiem, müavinliyinə isə de-Matino intixab edilmişdir.

Cəmiyyəti-Əqvam

Cəmiyyəti-Əqvam məsələsini müzakirə üçün yekşənbə [bazar] günü Quan, Leon Burjua, lord Robert Sesil və Venizelosun iştirakı ilə iclas əqd edilmiş [baş tutmuş]. Bu iclas konfransa Cəmiyyəti-Əqvam məsələsi barəsində bir məruzə verəcəkdir. Məzkur [deyilən] məruzə mümkündür ki, Cəmiyyəti-Əqvam təşkilinə bir zəmin hazırlasın. Bu layihə komissiyada təshih edildikdən sonra hər bir nümayəndə öz hökumətinə də təqdim edəcəkdir. Hərgah layihə böyük təbəddülata [dəyişikliyə] uğramazsa, o zaman Sülh Konfransında təsdiq ediləcəkdir. Bu məsələ Vilsonun Amerikaya getməsindən qabaq, yəni fevralın 18-dən əvvəl həll ediləcəkdir.

* Parisdə Sülh Konfransında yanvarın 25-də dənizlər, nəhirlər, dəmiryollar və yeni təşkil edilmiş dövlətlər məsələsi müzakirə edilmişdir. Macarıstana dənizə çıxmağa müsaidə veriləcəkdir. Səlanik azad iskalə [liman] olmalıdır. Hakəza [habelə] Dardanel ilə Bosfor da azad olmalıdır. Bir neçə dəmiryolların, o cümlədən Bağdad dəmiryolunun, Don və Reyn nəhirlərinin beynəlmiləl olması dəxi həman məclisdə müzakirə edilmişdir. Əsasən qət edilmişdir [qərara alınmışdır] ki, bir neçə millətin mənfəətdar olduğu dəmiryollar beynəlmiləl kontrol altına alınsın.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

(“Royter” acentəliyindən)

Almaniyadan ötrü şərait [şərtlər]

Berlindən xəbər verirlər ki, təzələnmiş olan mütarikə şəraitinə [atəşkəs şərtlərinə] bu tələbatlar daxil edilmişdir:

1) Fevralın 1-nə qədər Almaniya 57 min kənd və fəllahət [əkinçilik] maşinaları verməlidir;

2) Hərbi əsirlərlə fəna müamilədə [pis rəftarda] bulunanların hamısı cəzaya giriftar edilməlidirlər;

3) Reyn nəhrinin sağ tərəfindəki is-tehkamat təşkil edən Strasburq qalası xəttinin zəbt edilməsi ixtiyarı Müttəfiq dövlətlər əlində qalır.

Polyaklar Poznanda

Berlindən verilən teleqrafda deyilir ki, Poznanda olan Polyak Milli Şurası Hökuməti xəbərdar etmişdir ki, asayış bərpa edilməsi qəsdilə Milli Şura Poz-

nan əyalətinin idarəsini öz öhdəsinə almışdır.

Spartaklıların güllələnməsi

Berlindən xəbər verirlər ki, Şpandau-da həbs edilən Spartak başçılarından 4 nəfəri qaçmaq istərkən güllələnmişlərdir.

Bolşevik Rusiyada yatalaq

Petroqraddan verilən xəbərlərə nəzərən bolşevik qəzetələri Petroqradda, Moskva və Saratovda gündən-günə artmaqda olan səpmə yatalağın intişarından [yayılməsindən] vahiməyə düşmüşlərdir. Qəzetənin rəvayətinə görə, yalnız bir xəstəxanada 12 həkimlə, 40 nəfər şəf-qət bacıları həlak olmuşlardır. Ölüm o qədər artıqdır ki, tabut hazırlamaq imkan xaricindədir.

Ukrayna Hökumətinə müavinət

Odessada olan Müttəfiqlər komandası qərar qoymuşdur ki, bolşeviklərlə mübarizə edən ukraynalılara hər cür ləvazimi-hərbiyyə [hərbi ləvazimat] ilə kömək edəcəkdir.

Vyanada iğtişaq

Yanvarın 29-da axşam vaxtı işsiz əmələlərin [fəhlələrin] böyük cələsələri [iclasları] vəqə olmuşdur. Bu əmələlər hər gün özlərinə 15 kron miqdarında maaş verilməyi tələb edirmişlər. Əmələlər bir ağızdan təhdiddə bulunaraq demişlər ki, hər-gah onlara maaş verilməsə özləri çarəsini taparlar.

* Parisdə ruslar tərəfindən könüllü qoşun dəstəsi təşkil ediləcəkdir. Bu dəstə Rusiyada general Denikin qoşunlarına

mülhəq olub [birləşib] iş görəcəkdirlər.

* Stokholm qəzetələri bəyan yazırlar ki, bir neçə böyük Amerika şəhərində Rusiyada olduğu kimi Əmələ Vəkilləri Şurası [Əsgər Deputatları Soveti] təşkil edilmişdir.

QƏZETƏLƏRDƏN

Şimali Rusiyada bolşeviklərlə müharibə

Tiflis qəzetələri Sxinvalidən, Cənubi Osetin Milli Şurasından böylə bir teleqraf almışlardır:

Voyenni Osetin yolu [Hərbi Osetin yolu] ilə alınan məlumata görə bu axır günlərdə Şimali Osetiya rayonunda bolşeviklərlə müharibələr vəqə olmuşdur. İnadlı müqavimətdən sonra Alagir, Yerelaqar, Biraqzanq, Kadqaron və qeyri kəndlər qarət edilmişdir. Əhali meşələrə qaçmışdır. Bu yaxınlarda öz ailəsi Alagirə getmiş olan Cənubi Osetiya Milli Şurası üzvü polkovnik Pliyev müharibə əsnasında qəflətən qətl edilmişdir.

Milyukov

Rusiya əhvalı haqqında Fransa və İngiltərə hökumət dairələrinə məlumat verməkdən ötrü Parisə və Londona gədən Milyukov və qeyriləri haqqında böylə xəbər verirlər:

Milyukov Parisdə böyük müvəffəqiyyətsizliyə düçar olmuşdur. Milyukovu nəinki qəbul etməkdən imtina etmişlərdir, hətta üç günün müddətində Parisdən çıxmağı belə təklif etmişlərdir. Milyukov bu tələbatı qəbul ilə Parisdən çıxıb, Londona getmişdir. Burada Milyukov İn-

giltərə Hökuməti nümayəndələri tərəfindən hüsn-təvəccöhlə qəbul edilmişdir. Sonradan Milyukov dübarə Parisə gəlib Klemanso sədarəti altında Rusiya işlərinə baxan xüsusi komissiya heyətinə daxil edilmişdir.

Türkiyədə rusların mühafizəsi

İtaliya Hökuməti əcnəbi və Cənubi Rusiyada olan xüsusi heyət naçalniki xəbər verir ki, Rusiya ilə Türkiyə arasında müharibə başladığı zaman Türkiyədə olan rusların mənafeyini mühafizə etməyi öhdəsinə alan İtaliya Hökuməti Rusiya ilə Türkiyə arasında rəsmi münasibət başlanana qədər yenə də Türkiyədə olan rusların mənafeyini mühafizə etməkdə davam edəcəkdir.

Moskvaya hücum

Qəzetələrin məlumatına nəzərən könüllü dəstələri Müttəfiqlərlə birlikdə Moskva üzərinə yürüş etməyə hazırlanırlar. Tərtib edilmiş olan ümumi planla zənn edilir ki, may ayınadək bolşeviklər əleyhinə olan müharibə qurtaracaqdır.

Kolçak ordusu

Amiral Kolçakın qoşunları Perm şəhərini işğal etdikdən sonra Vyatka və Samara üzərinə yürüş edirlər. Sibiriya qoşunlarının Arxangelskdə Müttəfiq qoşunlarla birləşməsi ehtimal olunur.

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Cəmiyyəti-Xeyriyyədə

Şənbə günü şubat [fevral] ayının 8-inde, 1919-cu ildə, Bakı Bələdiyyə İdarəsində Qasım Qasimov cənablarının təhti-

sədarətində [sədrliyi altında] Bakı Müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi İdarəsinin birinci iclası vəqə oldu. Məclisdə hazır idilər: Şeyxülislam axund Molla Ağa Ağaalizadə, müftü Mustafa əfəndi Əfəndizadə, Bakı qazısı Hacı axund Əbdürrəhim Hadizadə, axund Mirməhəmmədkərim Hacı Mircəfərzadə, Abbas Eyvazov, Mirzə Əsədullayev, Əsədulla Əhmədov, Ağa Qəni Məhəmmədov, Musa bəy Əmircanov, İsmayıl bəy Səfərəliyev, Hacı Yusif Mehdiyev, Mehdi bəy Hacinski. Müttəfiqülqövl [yekdilliklə] Bakı Müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi İdarəsi sədarətinə Qasım Qasimov, müavini-sədrliyə Əbdüləli bəy Əmircanov, xəzinədarlığa Musa bəy Əmircanov, katibliyə Mehdi bəy Hacinski intixab olundular. Müvəqqəət kargüzarlığa Mirabbas Seyidəlizadə məmur olundu.

İdarə üçün mənzil tutmaq məsələsi barəsində müzakirə olunduqda üzvlərdən Abbas Eyvazova tapşırıldı ki, Məhəmmədhanifə Tağiyevdən kirayə ilə üç otaq tutsun və bu barədə bir heyət seçildi ki, “İsmailiyyə” mənzilinə baxıb orada mümkün olduqca yaxın zamanda bir neçə mənzil təmir olunsun. Bu heyətə İsmayıl bəy Səfərəliyev, Əsədulla Əhmədov, Abbasəli Kərimov intixab olundular. Bununla bərabər bunlara mühəvvəl olundu [tapşırıldı] ki, əhli-xibrədən [mütəxəssislərdən] kimi lazım bilərlərsə dəvət etsinlər. İdarənin işləməyi barəsində qəət olundu ki, həftədə bir gün cümə axşamlar axşam saat 6-da idarənin iclası vəqə olsun.

Cəmiyyətin varidatına gəldikdə, bəzi rəylər meydana çıxdı. İdarə qəət etdi ki, cəmiyyətin varidatını artırmaq üçün müvəqqəət bir heyət intixab olunsun. Bu he-

yət öz fikrini əvvəlinci iclasadək bir layihə şəklində təqdim etsin. Heyətə Ağa Məhəmmədov, Musa bəy Əmircanov, Abbas Eyvazov, müftü əfəndi, şeyxülislam, İsmayıl bəy Səfərəliyev, Əsədulla Əhmədov seçildilər.

Bakı Ünas [Qadınlar] Müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi təhti-idarəsində olan darüleytam (priyut) [yetimxana] barəsində Mehdi bəy Hacinski bəyanat verdi və bu barədə sədr və katibə idarə vəkalət verdi ki, Ünas Müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi İdarəsi ilə müzakirədə bulunub, bəzi məsələləri həll edəndən sonra darüleytamı Bakı Müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi öz öhdəsinə götürsün. Sədr Qasım Qasimov öz anasının vəfatı münasibəti ilə 5 min manat, Həsən Ağayev və Əliabbas Sultanov birər min manat cəmiyyətə ianə verdiklərini Şeyx həzrətləri idarəyə elan etdikdə idarə qəət etdi ki, ianə sahibi Qasimov və qeyrilərinə qəzetə mövcibincə izhari-təşəkkür olunsun.

Mədən və zavod qulluqçularının həmkarlar ittifaqı

Bazar günü fevralın 16-da səhər saat 10-da Balaxanı krujokunda mədən və zavod qulluqçuları həmkarlar ittifaqının Balaxanı şöbəsi idarəsi tərəfindən ümumi iclası təyin edilmişdir. Müzakirə ediləcək məsələlər bunlardır:

- 1) İdarənin məruzəsi,
- 2) Üzvülük haqqının miqdarı təəyünü,
- 3) Sülh komissiyası,
- 4) Konfrans haqqında məruzə,
- 5) İclasda qaldırılacaq məsələlər.

İttifaq üzvlərinin hamısının gəlməsi lazımdır.

Bələdiyyə İdarəsində

Bələdiyyə İdarəsinin 12 şubat 1919-cu sənə tarixli iclasında Bələdiyyə İdarəsi və Məkatib [Məktəblər] şöbəsi üzvü Orucəli Orucəliyevin xalq məktəbləri müəllimlərini müsri [yoluxucu] xəstəliklərlə mübarizə etmək üçün fəaliyyətə cəlb etmək barəsindəki məruzəsini istema etdikdən [dinlədikdən] sonra qəət edilmişdir ki, 14 şubatda olacaq müəllimlər iclasına bir nəfər doktor göndərilsin ki, müsri xəstəliklər barəsində məlumat versin.

* Daxiliyyə Nəzarəti Bələdiyyə İdarəsinə müraciətən məlum etmişdir ki, keçən kanuni-sanininin [yanvarın] 29-dakı hökumət iclası qəət etmişdir ki, Bələdiyyə Məclisi intixabatına [seçkilərinə] dair qanun layihəsi hazırlansın. Bununla Bələdiyyə İdarəsinə məlum edilmişdir ki, Bələdiyyə Məclisindən üç üzv və Bakı işlərində fəaliyyətdə bulunan camaat xadimlərindən üç üzv həman qanun layihəsi hazırlayacaq xüsusi komisyona göndərilsin. Nəzarət rica etmişdir ki, göstərilən zəvatın əsamisi [şəxslərin adları] məlum edilsin.

ƏRZAQ İŞLƏRİ

Ərzaq Nəzarəti Hökumət İşləri müdirinə yazır ki, İran tacirlərindən həcz edilən 12 min put quru meyvənin (çərəzin) qaytarılması üçün İran konsulunun istidasi [xahişi] münasibəti ilə sizə xəbər verirəm ki, konsul tərəfindən İran tacirlərinin siyahısı təqdim edilmədiyinə görə cavab verilməsi təxirə düşmüşdür. Ərzaq Nəzarəti siyahısız bu işi aşkar etmək və bu işlə əşina olmaq imkanından məhrum

olmuşdur. Konsulun bu istidasi Azərbaycan Hökuməti təşkil edilənə qədər sabiq ərzaq təşkilatları tərəfindən qaldırılan ümumi məsələlərin həlli ilə əlaqədardır. Bu məsələ xeyli mühüm olduğuna görə Vükəla Şurasında [Nazirlər Kabinetində] həll edilməsi üçün bu yaxın günlərdə Ərzaq Nəzarəti tərəfindən Şurayı-Vükəla rəisinə göndəriləcəkdir. Burasını dəxi qeyd etməlidir ki, bu barədə konsul dəxi xəbərdar edilmişdir.

* Ərzaq Nəzarəti Dəmiryol Nəzarətinə yazır ki, Ərzaq Nəzarətinin ərzaq şeyləri alıb, hazırlayıb və göndərən vəkilləri Azərbaycan dəmir yollarında qatarlarda sərnişin çox olduğuna görə hər dəfə böyük müşkülata düşər olurlar. Buna görə Dəmiryol Nəzarətindən xahiş olunur ki, Ərzaq Nəzarəti vəkillərin halını nəzərə alıb bundan belə onlar üçün xüsusi bir xidmətçi vaqonu vagüzar edilsin [ayrilsın].

* Qazax uyezdi Xanlıqlar kəndi əhli Əhməd bəy Dilbazov Ərzaq Nəzarətinə müraciətlə Azərbaycan dairəsindən Gürcüstana Borçalı uyezdinə dəyirman üçün bir və ya iki dinamo maşın ilə bir dənə neftə mator aparılması üçün icazə verilməsi xahişində bulunmuşdur. Bunun əvəzində məzkur [adı çəkilən] Əhməd bəy Gürcüstandan Bakıya Ərzaq Nəzarəti namına [adına] aparacağı şeylərin qiyməti bərabərində lobu və tənbəki gətirməyi vəd edir. Ərzaq Nəzarəti Əhməd bəyin bu istidasını [xahişini] Ticarət və Sənəət Nəzarətinə yazıb, Ticarət və Sənəət Nəzarəti tərəfindən məzkur maşınların Azərbaycandan aparılması üçün icazə verilib-verilməyəcəyini və etiraz olmadığı zaman müşarünileylə [adı çəkilən şəxslə]

şərait əqd edilməsinə [şərtnamə imzalanmasına] cavab verilməsinə xahiş etmişdir.

* Ərzaq Nəzarəti Qafqaziya ordusu ərkani-hərb [qərargah] qulluqçu və zabitlərinin Tağıyev fabrikasından manufaktura buraxılması istidanamələrini [xahişlərini, ərizələrini] və siyahısını Ticarət və Sənəət Nəzarətinə göndərmiş, bu barədə binagüzarlıqda bulunmağı [sərəncam verməyi] xahiş etmişdir.

* Ərzaq naziri Hökumət Kontroluna yazır ki, Nəzarətin [Nazirliyin] yanvarın 25-də olan əmrinə görə Ərzaq Nəzarəti anbarlarına varid olan [gələnlər] malların nə cür mal olduğunu müəyyən və qəbul etməkdən ötrü xüsusi bir komissiya təşkil edilmişdir. Hökumət Kontrolu nümayəndəsinin bu komissiyada iştirak etməsi daimi surətdə lazım olduğundan, bir nəfər nümayəndə göndərilməsi xahiş olunur.

* Ərzaq Nəzarətinin mal alıcı şöbəsi mal təqsim edici [paylayan] şöbədə xahiş edir ki, şöbəyə məxsus çörəkçi dükkandan ötrü Skobelev qardaşları dəyirmanından 20 kisə buğda unu buraxılması üçün order yazsın.

AZƏRBAYCANDA

Azərbaycan Parlamanında erməni məbusları

Bakı Erməni Milli Şurası Azərbaycan Hökumətinin binagüzarlığı [təşəbbüsü] ilə Azərbaycan Parlamanına Erməni Milli Şurası tərəfindən zeylədəki [aşağıdakı] şəxsləri nümayəndə intixab etmişlərdir [seçmişlər]:

1) S. S. Taqianosov (Birja komitəsinin sədri);

- 2) Arşak Paronyan;
- 3) Y. Taqianosov;
- 4) P. X. Çubar[yan].

Bu günlərdə Gəncədən ermənilər tərəfindən dəxi 4 nəfər erməni nümayəndəsi gələcəkdir və bunlar Azərbaycan Parlamanında erməni fraksiyonu təşkil edəcəkdirlər.

Dəmiryolunda

Fevralın 5-ində və 7-nci gecəsində Bakıya əzimet edən [gedən] poçta qatarı Hacıqabul mövqifini [stansiyasını] keçdikdən sonra dəf'ətən [birdən-birə] çöldə dayanar, vaqon altına iki kisə yüklü olan bir at düşər. İngilis və Azərbaycan qaravulları bu kisələrə baxıb, kisələrin birində patron, digərində isə tüfəng olduğunu kəşf etmişlərdir. Bu yerdən bir nəfər qaçdığı üçün qaravullar həman adama atəş açıb onu yaralamışlar. Sonra müxtəlif tərəflərə güllə ataraq və bu təriq [yol] ilə həman yaralının yoldaşını tapmaq istəmişlərdir. Bu güllələrdən müqabil tərəfdən də atəş açılıb, nəhayət hər iki tərəfdən atışma başlanmış və nəticəsi olaraq konduktorun dediyinə görə sərnişinlərdən bir nəfər ölüb, iki nəfər də yaralanmışdır. Yaralıları qatara aldıqdan sonra Bakıya mütəvəccihən [tərəf] hərəkət etmişdir.

Lənkərandan

(Xüsusi müxbirimizdən)

Bizim bədbəxt şəhərimizdə səpmə yatalaq naxoşluğu şiddətlə hökməndir. Hər gündə 20 adamdan ziyadə tələfat verərək şəhərin səkənəsi ədədinə [əhalisinin sayına] xeyli bir zərbə vurulur. Şəhərin müsəlman hissələrində isə molla-

ların tədfini [dəfn etməyi] bacarmadığı qədər ziyadə [adam] ölməklə, buna əsaslı bir tədbir ittixaz edilmədiyi [tədbir görülmədiyi] təqdirdə şəhəri əhalisiz bir xarabazara mübəddəl etməklə [çevirməklə] təhdid edir. Bundan başqa, köylərdə yatalaq, qızılca, çiçək və difterit [difteriya] kimi uşaq naxoşluqları hər gün bir çox canları alır. Bütün bunlara rəğmən kəndini rəsmi “Muğan Cümhuriyyəti” adlandırılan məhəlli [yerli] hökumət yalnız köylərin deyil, hətta şəhərin bu müğayiri-hifzüssihhə [antisanitariya] hallarını dəyişməyə bir etina dəxi etməyib, kəndinin camaat işlərində nə qədər bacarıqsız olduğunu bilfeil [əməli surətdə] göstərir. Bundan başqa hər gələri bir zaman idarəni kəndi əllinə alıb fəqət cib mənafeələrini təmin etməyə məşğuldurlar. Vətənimizin qanını sovuran bu məşum və ləim [alçaq] xunxarlardan [qaniçənlərdən] məmləkətimiz nə vaxt azad olacaq?!

Teymur bəy Bayraməlibəyov

Qazaxdan

Qazax qəzasının Tavus [Tovuz] daxiliyyəsinə qara qüvvələrin hərəkəti müşahidə edilməkdədir. Oğurluq, adam öldürmək genə işə düşməkdədir. Böylə ki, Tavusda millət xadimi və fəqərə pənahgahı olan Abbas Hacıadə fevralın 4-də həman qara qüvvələrin xəyalibədfalının [bədnəyyət fikirlərinin] qurbanı olmuşdur. Mərhum Tavusda siyasi və ictimai fəal bir camaat xadimi olduğundan bu hadisəyi-əlimə bütün tavusluların hüznünə bais olmuşdur. Səbəbi-qətl məlum deyildir. Hər halda bu işlərin qabağı alınmaz isə arzu olmayan nəticələr verəcəyi aşkardır.

Tavuslu

GÜRCÜSTANDA

Axiskada hərəkəti-hərbiyyə

General Mazniyev hökumətə xəbər verir ki, Parexi kəndi əsgərlərimiz tərəfindən zəbt edilmişdir. Başqa kəndlərə təklif edilmişdir ki, silahlarını rayon komissarlarına təslim etsinlər. Bundan əlavə, türk zabitlərinin və əsgərlərinin uyezdən kənar edilmələri təklifi dəxi olunmuşdur. Əks surətdə onlar əleyhinə silahla iş görəcəkdir.

Tilavda hərbi hərəkətlər

Tilavdan general-qubernator [şalva] Maqlakelidzeyə teleqraf edirlər ki, milisionerlər və qvardiya əsgərləri Ləzgi kəndini bilaixtilaf [toqquşmasız] tərksilah etmişlərdir. Quldurlar təqib edildikdə atışmaq vəqə olub, bir nəfər ölüb, biri yaralanıb, iki nəfər tutulmuşdur. Eyni zamanda digər tərəfdən Orbitubani komissarı məşhur quldurun dəstəsini təqib etdikdə dəstəbaşı öldürülüb, beş nəfər tutulmuşdur.

Soçidə ermənilər

Erməni Milli Şurası Soçi nahiyəsində yerli erməni əhalisi tərəfindən Gürcüstan əsgərləri əleyhinə çıxışlar vəqə olduğu xəbərini alar-almaz dərhal qərara almışdır: Soçi Milli Şurasına teleqrafla təklif etsin ki, əhalinin sakit edilməsi üçün tədbirlər ittixaz edilsin [tədbirlər görülsün]. Eyni zamanda qərara alınmışdır ki, Gürcü Hökumətindən xahiş edilsin ki, Soçiyə göndiriləcək komissiyaya Erməni Milli Şurası tərəfindən də bir nəfər nümayəndə daxil edilsin.

Həbslər

Tiflisdə həbs edilən zabidlər arasında general Kumilov və qeyriləri həbs edilmişlərdir.

İstehzari-əsgəriyyə [Hərbi çağırış]

Gürcüstan Hökumətinin əmrinə görə Kutais quberniyası ilə Suxum nahiyəsində 27-28 yaşında olanlar əsgərliyə alınırlar.

İdareyi-örfiyyəyi-əsgəriyyə elanı

Suxum və Qaqra nahiyələri Gürcüstan Hökuməti tərəfindən idareyi-örfiyyəyi-əsgəriyyə [hərbi fəvqəladə vəziyyət] altında elan edilmişlərdir. General Gedevanişvili general-qubernator təyin edilmişdir.

General Milnin əzimi

Müttəfiq ordusunun Baş komandanı General Miln Tiflisdən Batuma əzimet edib [gedib], oradan da İstanbula azim olmuşdur [yola düşmüşdür].

Buğda

Fevralın 5-də Novorossiyskdən Potiyə 20 min put buğda gətirilmişdir. Fevralın 9-unda bu buğda Tiflisə gətiriləcəkmiş.

Gürcüstan ilə Könüllü ordu müharibəsi

Gürcüstan Xariciyyə naziri Soçidən alınan əhvalatları Tiflisdə olan İngiltərə heyətinə xəbər vermişdir. İngiltərə heyəti dərhal Könüllü ordu komandanına teleqraf vurub hərəkəti-hərbiyyənin tezliklə dayandırılmasını tələb etmişdir. Gürcüstan Xariciyyə naziri Tiflisdə olan İngiltərə heyətinə böylə bir nota ilə müraciət

etmişdir:

“Sizə məlumdur ki, Soçi nahiyəsi Müttəfiq dövlət komandanlığının razılığı və təkidi ilə gürcü əsgərləri tərəfindən zəbt edilmiş idi. Buna görə Gürcü Hökuməti ümidvar idi ki, bu iş heç bir tərəfin ixtilafına bais olmaz. Yanvarın 9-unda Soçi nahiyəsində Könüllü ordu dəstələrinin cəm edilməsini sizə xəbər verib, məzkur [adı çəkilən] dəstələrin Gürcüstan mənafeyi aleyhinə cəm edilib-edilməməsi haqqında məlumat verilməsini xahiş etmişdim. Buna cavab olaraq yanvarın 31-ində və fevralın 1-ində siz yenə xəbər verdiniz ki, İngiltərə Hökuməti general Denikinə xəbər vermişdir Gürcüstanın tamamiyyəti-mülkiyyəsinə [ərazi bütövlüyünü] mühafizə ilə Gürcüstanın daxili işlərinə qarışmasını. Sizin bu notanız Gürcüstan Hökumətinə kafi dərəcədə təminat verdi ki, məzkur nahiyəyə cəm edilən Könüllü ordu dəstələri Gürcüstanı təhdid etməyir. Bununla belə, aldığımız rəsmi məlumatlara görə, Könüllü ordu dəstələri fevralın 6-sında əhdşikənanə [xainca] bir surətdə Soçi nahiyəsində olan əsgəri dəstələrimiz üzərinə hücum edib, həman günün axşamı isə Könüllü ordu generalı Bruneviç tərəfindən Soçi nahiyəsində olan əsgəri dəstələrimiz komandanı general Konevə ultimatum vermişdir. Könüllü ordunun bu tövr əhdşikənanə bir surətdə hücumu sizin verdiyiniz təminatı xələldar etdiyinə görə Gürcüstan Hökumətinin Könüllü ordu hücumu aleyhinə qəti surətdə protesto etdiyini sizə xəbər verib, əlavə edirəm ki, Gürcüstan Hökuməti öz mənafeyini mühafizə etmək üçün tədbirlər görüb, Gürcüstan Cümhuriyyətinin məsuniyyətini [toxunulmazlığını] və əhalisinin hüquq və

mənafeyini əldə silah olaraq müdafiə edəcəkdir.

Xariciyyə naziri Gegeçkəri”

Dükən satılır

Krasnovodski küçədə 10 nömrəli evdə olan Bünyatovun baqqal dükəni satılır. Xahiş edənlər saat 9-dan 2-yədək məzkur [adı çəkilən] dükəna müraciət edə bilər.

2688

“Azərbaycan”**qəzetəsi idarəsindən**

Əmələ və xidmətکارların məvəcibi artırılmağa binaən [görə] və şəhərimizdə intişar olan [nəşr edilən] qəzetələrin qiyməti artmağa müvafiq olaraq bu gündən biz də qəzetəmizin hər nüsxəsini 70 qəpikdən 80 qəpiyədək artırmağa məcbur olduğumuzu möhtərəm qare və qariyələrə [kişi və qadın oxuculara] elan edirik.

İdarə b.

Bakı Müsəlman Ünas Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi

13 şubat (fevral) 1335 (1919) ildə

Obşestvenni Sobraniyanın

[Bakı İctimai Yığıncağının]

yay mənzilində

“BİR FİNCAN ÇAY”

təşkil edir. Salona dəvətnaməsi olmayanlar buraxılmayacaq. Binaənileyh [buna görə] dəvətnamə almayan zəvətimöhtərəmdən [möhtərəm şəxslərdən] rica olunur ki, hərəgah arzu etsələr, həman gün 13 şubat saat 12-dən 8-dək klubda müsəmirə müdirələrindən dəvətnamə ala bilər.

İdarə 38

Qızıl və gümüş sənətkarlarının qənaət cəmiyyəti idarəsi

Ümum üzvlərə elan edir ki, cümə günün fevralın 14-ündə səhər saat 10-da Balaxanski küçədə 61 nömrəli Şirvanovun evində cəmiyyətin ümumi iclası vaqe olacaqdır.

Baxılacaq məsələlər:

- 1) 1918-inci il hesabatının müzakirə və təsdiqi;
- 2) Yeni idarə intixabı [seçkisi];
- 3) Cari məsələlər.

Saat 10-da qanuna müvafiq miqdarda üzvlər gəlməzsə, iclas saat 11-də qanuni olaraq açılacaqdır.

2687

Doktor Larionovun**cərrahiyyə və arvad xəstəxanası**

(Bazarı və Qubernski küçələrinin küncündə) naxoşlar qəbulunu təzələmiş: 1) Xəstəxanada yatmaq ehtiyacı olanlar həmə-vəqt [həmişə]; 2) Gələn xəstələr səhər saat 9-dan gündüz saat 4-ə qədər.

Xəstəxananın həkimləri: Arvad xəstəliklərindən: doktor V. Q. Mitrofanov. Cərrahi xəstəliklərindən: doktor A. İ. Okinşeviç, doktor Mir Əsədulla Mirqasımov.

2683

Контора Агентуры и Комиссии "И. Фани и Ко." Баку, Церковная 70. Телеф. N 22-28. Почт. ящ. N 13.

Agentura və komiyon kantoru İ. Fani və kompaniyası. Bakı, Serkovni küçədə 70 nömrəli evdə. Telefon nömrəsi 22-28. Poçta yeşiki 13.

Kimdə nə mal varsa və kimə nə mal lazımsa bizim kantora müraciət etmələri təvəqqe olunur. Hər cür malların satışını qəbul və qəbul edilən mallar üçün qabaqca pul (ssdua) buraxırız. Sair şəhərlərdəki komiyon və agenturalardan öz mənfəətləri xatirlərinə ünvanlarını göndərmələri mətlubdur [tələb edilir]. Kantorumuz hər gün səhər saat 8-dən 2-yədək, axşam 4-dən 7-yədək açıqdır.

Elan**Hökumət mətbəəsi**

Ümum kitab-füruşlara [kitab satanlara] və mağaza sahiblərinə elan edir ki, həmin mətbəə tərəfindən təzə və köhnə üsul ilə türkçə və rusca **divar təqvimini** satışa qoyulmuşdur. Qiyməti 8 manatdır. Külli alıcılara 6 manat. Külli miqdarda mütəəllimlərə [şagirdlərə] məxsus əşya və dəftərlər dəxi satılır. Xahiş edənlər Birjavoy küçədə Skobelevin 17 nömrəli evində Hökumət mətbəəsinə yaxud Kolyubakinski küçədə 37 nömrəli evdə “Azərbaycan” qəzetəsi idarəsinə müraciət edə bilərlər.

24-T

Ziraət və Əmlak naziri tərəfindən

Bununla ümumə elan edilir ki, Bakı quberniyası, Cavad qəzası, Muğan düzündə, Orta Muğan kanalı və Aşağı Muğan kanalının cənub-şərqi dairəsindəki suvarılan yerlər müzayidə (torq) ilə icarəyə verilir. Hər kəs orada 1919-uncu il yazlıq, 1919 və 1920-nci il payızlıq, 1920-nci il yazlıq əkin əkmək istəsə, həmin yerlərdən icarəyə götürə bilər. Bunu da bilməlidir ki, icarənin vaxtı son məhsul yığıldıqdan iki həftə sonra bitir.

Məzkur [adı keçən] yerlər Cavad qəzası, Qalaqayın (Petrovlovka) kəndində xəzinə yerləri mübəssiri [nəzarətçisi] Yuryevin təhtisədarətində [sədrliyi altında] bulunan xüsusi komisiyon tərəfindən yeni qayda mart ayının 1-indən 7-sinədək bir həftə zərfində [ərzində] icarəyə veriləcəkdir. İcarə şəraiti [şərtləri] konditsiyalarda [müqavilənamələrdə] müfəssələn [ətraflı] yazılmışlardır. Şəraiti bilmək olar: Ziraət Nəzarətinin Torpaq şöbəsində (Vodovozni küçə, nömrə 8). Yenə həmin Nəzarətin Su şöbəsi və Əkin və fəllahət [kənd təsərrüfatı] şöbəsində (Telefonu küçə, nömrə 6), Gəncə Ziraət şöbəsində (Gəncə şəhəri) və məhəllərdə [yerlərdə] xəzinə yerləri mübəs-sirləri, qəza qaimməqamları, Cavad, Şamaxı, Göyçay, Quba, Gəncə, Ərəş, Cavanşir, Zəngə-

zur, Qazax, Qaryagin, Şəki və Şuşa qəzalərində məntəqə pristavları dəftərxanalarında.

Ziraət naziri vəzifəsini ifa edən:

H. Sultanov

Nəzaətin Torpaq şöbəsi müdiri:

Şpitalski

36

Drama**Axşam Tamaşası****Azərbaycan Hökumətinin Teatrosunda**

Zülfüqar bəy və Üzeyir bəy Hacıbəyli Qardaşlarının Müdiriyyəti cümə günü cəmədiyə-ləvvəl ayının 13-ündə 1337 sənəsi (fevralın 14-ündə 1919-cu ildə) təntənəli bir surətdə bu mövsümdə əvvəlinci dəfə olaraq mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır məşhur tarixi faciə

Ağaməhəmməd şah Qacar

8 pərdədə

Əsər: **Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev**

Ağaməhəmməd şah Qacar rolunu ifa edəcəkdir məşhur artist **Hüseyn Ərəblinski**.

İştirak edən əşxaslar [şəxslər] müfəssələn [ətraflı olaraq] məramnamədən [proqramdan] məlum olunur.

Biletlər imdidən teatrın kassasında satılmaqdadır. Tamaşa başlanacaqdır axşam saat 8-in yarısında.

Rejissor: Abbas Mirzə Şərifov;

Müavin: Hacıbaba Şərifov;

Məsul: Xəlil Hüseynov;

Mübaşir [icraçı müdiri]: Rövşən bəy Əfəndiyev;

Müdür: Zülfüqar bəy Hacıbəyli.

Müvəqqəti müdir:**Hacıbəyli Üzeyir bəy****QEYD VƏ ŞƏRHLƏR****Dükan satılır**

səh. 201. “Krasnovodski küçə”: Bakıda, indiki Səməd Vurğun küçəsi.

Qızıl və gümüş sənətkarlarının...

səh. 201. Balaxanski küçə: Bakıda, indiki Füzuli küçəsi.

Başlanır!

səh. 187. “...Qarabağa general-qubernator təyinindən...”: “təyinindən” yerinə qəzetdə “təəyyünündən” getmişdir.

Azərbaycan Məclisi-Məbusanında

səh. 189. “Karvansara”: Qərbi Azərbaycanda (indiki Ermənistan ərazisində) indiki İcevan şəhəri nəzərdə tutulur.

səh. 190. “strajnik”: kəndlərdəki polis nəfərləri yaxud keşikçilər.

Vükəla Şurasında

səh. 191. “...gildilərin qiymətini iki dəfə artırmaq...”: burada söhbət mədən şəhadətnamələrinin tariflərinin artırılmasından gedir.

Teleqraf xəbərləri

səh. 194. “kron”: bir sıra Avropa ölkələrində pul vahidi olmuşdur.

Bakı xəbərləri

səh. 196. “Şeyxülislam Axund Molla Ağa Ağəlizadə”: qəzetdə “Ağəlizadə” yerinə “Axundzadə” getmişdir.

“idarə vəkalət verdi ki...”: qəzetdə “idarə vəkalət verdikcə” getmişdir.

Ərzaq işləri

səh. 197. “Qazax uyezdi Xanlıqlar kəndi...”: qəzetdə kəndin adı təhrif edilmiş olaraq verilmişdir.

Azərbaycanda

səh. 198. “S. S. Taqianosov”: qəzetdə “İs. S. Taqianosov” getmişdir.

“Y. Taqianosov”: qəzetdə “S. Taqianosov” getmişdir.